

АКТУАЛЬНІСТЬ І ПРОБЛЕМНІСТЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Кожного вересня мільйони молодих людей поспішають до навчальних закладів, де, як і сотні років тому, зустрічаються учасники освітнього процесу : студенти і викладачі. Між ними завжди океан знань і рифи протиріч. І це – нормально. Будь-який океан створює перешкоду, але тих, хто її долає – чекає можливість постійно спостерігати мінливі пейзажі, неосяжність горизонту, таємниче життя океанських глибин. А як бути тим людям, які в силу обставин, що склались, мріють поринути у цей океан знань і досягнути довгоочікуваного берега? І тут на допомогу приходиться така форма навчання як дистанційна.

Інформатизація суспільства призвела до суттєвого поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій до освітньої практики. У результаті цього набула поширення досить перспективна, орієнтована на індивідуалізацію нова форма навчального процесу – дистанційне навчання, яке дозволяє значно зменшити витрати на підготовку фахівців. Адже, за даними ЮНЕСКО, електронне навчання одного студента приблизно втричі дешевше навчання в системі традиційної освіти. За умов світової фінансової кризи, скорочення витрат і підвищення ефективності навчання стає однією з найважливіших завдань навчальних закладів різних рівнів акредитації [1]. Тому сьогодні особливої актуальності набуває питання повноцінного запровадження дистанційної форми освіти у системі вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Дистанційне навчання тлумачиться як організація навчального процесу, за якого відбувається цілеспрямована безпосередня або опосередкована взаємодія охочого до навчання та викладача, розділених у просторі або в часі, що здійснюється засобами сучасних інформаційних технологій, насамперед із використанням засобів телекомунікацій та мережі Internet. Упровадження дистанційної форми навчання стає основою для системи безперервної освіти, в якій технічні засоби і інформаційні освітні технології дають змогу не тільки змінити методику засвоєння постійно зростаючого обсягу знань, але й вести постійний контроль, оцінювати та самооцінювати процес навчання, підвищувати самоосвітню активність людини [1].

Теоретичні дослідження з питань дистанційного навчання базуються на методологічних працях С. Архангельського, Ю. Бабанського, С. Гончаренка, М. Махмутова, Є. Полота, В. Сагарди, Л. Виготського, П. Гальперіна, Г. Костюка, О. Матюшкіна, Н. Тализіної та інших.

Історично дистанційне навчання виникло у 1840 році, коли Ісаак Пітман запропонував навчання через поштовий зв'язок для студентів Англії [5]. Інтенсивний розвиток дистанційної освіти в Європі й Америці розпочався в 70-і роки. В Україні дистанційна форма освіти запроваджується з 2000 року і регулюється Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні і Положенням про дистанційну освіту МОН України, яке було затверджено Наказом № 40 Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 р.

Головною метою створення системи дистанційної освіти є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж а також створення умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту.

Основними рисами дистанційного навчання є:

- паралельність;
- гнучкість;
- економічність;
- модульність;
- технологічність;
- велика аудиторія ;
- якість;
- інтернаціональність;
- нова роль викладача;
- соціальна рівність.

Потреба інформатизації вищої освіти робить актуальним усебічне дослідження навчального процесу багатьох вітчизняних і закордонних навчальних закладів, практичних, а також теоретичних розробок науковців у цьому напрямі. Проблема становлення та розвитку дистанційних форм навчання інтегрує в собі знання таких наук як психологія та педагогіка, філософія та математика, організація та управління тощо, причому психолого-педагогічний блок є визначальним у цій інтеграції [1].

Головною метою поширення дистанційної освіти є забезпечення за допомогою технічних засобів загального національного доступу до освітніх ресурсів. Тож дистанційне навчання в сучасному світі здійснюється за допомогою різноманітних технологій, які відрізняються за: формою подання навчальних матеріалів; наявністю посередника в системі навчання; формою навчання; ступенем використання телекомунікацій і персональних комп'ютерів; технологією організації контролю навчального процесу; ступенем упровадження в технології навчання традиційних методів ведення освітнього процесу; методами ідентифікації студентів при складанні іспитів. Але найчастіше для підтримки дистанційної освіти використовуються технології трьох видів: кейс-технологій, телевізійно-супутникових та мережевих.

Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційних методів навчання: від дошки з крейдою до електронної дошки і комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної тощо.

Упровадження повноцінного дистанційного навчання в Україні гальмується низкою чинників. Це пояснюється слабким розвитком методичних та психолого-педагогічних особливостей дистанційної освіти, досить високими вимогами до «віртуального» викладача, який, крім фахових знань, має вміти користуватися засобами інформаційних і комунікаційних технологій. За результатами Internet-опитувань можна виділити найважливіші проблеми, що безпосередньо відбиваються на процесі дистанційної підготовки [2]:

1) недосконалість, а подекуди і відсутність, нормативно-правового й організаційно-методичного забезпечення;

- 2) недостатність кваліфікованих викладачів і проблема їх підготовки або перепідготовки;
- 3) надмірність бюрократизму в організації дистанційного навчання;
- 4) слабкість фінансування розробки дистанційних технологій, оновлення матеріально технічної бази;
- 5) інформованість населення про дистанційне навчання;
- 6) відсутність у деяких потенційних студентів, що проживають у сільських населених пунктах, відповідного технічного оснащення та можливості доступу до мережі Інтернет.

Таким чином, розвиток дистанційного навчання в Україні не відповідає вимогам інформаційного суспільства. Для того, щоб система дистанційного навчання посіла гідне місце у вітчизняній системі освіти, потрібно вирішити зазначенні вище проблеми.

Проте, попри окреслені проблеми, велика кількість студентів мають бажання навчатися за новітніми технологіями (їх кількість зростає). Для цього Міністерство освіти і науки України створило Український центр дистанційної освіти. Однак більшість навчальних закладів, які намагаються запроваджувати зазначені технології, потребують об'єднання власних та державних зусиль.

Сучасному суспільству потрібна якісна освіта, яка спроможна забезпечити постійно зростаючі вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Виконати соціальне замовлення суспільства через збільшення асигнувань на освіту та збільшення кількості навчальних закладів подекуди не в змозі навіть розвинені країни. Тому поява дистанційної освіти не випадкова, це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов. Питання «бути чи не бути» дистанційній освіті вже не є актуальним. У всьому світі дистанційна освіта посідає своє соціально-значуще місце в освітній галузі. Тому їй належить посісти чільне місце і у вітчизняній системі освіти.

Список використаної літератури

1. *Воронкін О.С.* Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.nbu.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm](http://www.nbu.gov.ua/ejournals/vsunud/2009-6E/09vosnzu.htm).
2. *Воронкин А.С.* Предварительные итоги опроса «Дистанционное образование сегодня» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tdo.at.ua/news/do/2011-06-23-36>.
3. Дистанційна вища освіта в Європі: виші, ціни, процес навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua.prostobank.ua/finansoviy_gid/groshi_rodini/statti/distsiynna_vischa_osvita_v_yevropi_vishi_tsini_protsees_navchannya_blog.
4. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>
5. *Маркозов Д.О.* Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_PNR_2009/Pedagogica/50819.doc.htm.